

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 398/2023-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovcej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ] zastúpenej advokátkou Mgr. Zuzanou Karkóovou, Daniela Dlabača 35, Žilina, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9 Cdo 81/2021 z 28. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 9 Cdo 81/2021 z 28. februára 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka v procesnom postavení žalobkyne ešte spolu s právnym predchodcom žalobcov 1a) a 1b) sa na Okresnom súde Žilina (ďalej len „okresný súd“) domáhali určenia, že žalovaní 1 a 2 nie sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti bližšie špecifikovanej v návrhu (ktorá vznikla na podklade geometrického plánu oddelením od inej parcely a ktorá slúži ako prístupová cesta k nehnuteľnosti sťažovateľky, pozn.).

Okresný súd uznesením č. k. 42 C 318/2016 z 2. augusta 2019 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) konanie zastavil z dôvodu existencie prekážky rozhodnutej veci. Okresný súd uviedol, že

o otázke ne/existencie vlastníckeho práva žalovaných k pozemku bolo rozhodnuté v konaniach vedených okresným súdom pod sp. zn. 27 C 335/2013 a sp. zn. 14 C 242/2011 (konania o určení hraníc a odstránení betónového múru, pozn.).

3. Proti uzneseniu okresného súdu o zastavení konania podali žalobcovia, teda aj sťažovateľka, odvolanie. V odvolaní namietali, že o existencii vlastníckeho práva bolo rozhodované iba ako o prejudiciálnej otázke. V dôsledku zastavenia konania z dôvodu prekážky rozhodnutej veci dochádza v danom prípade k nemožnosti vykonať záznam v katastri nehnuteľností. Podľa § 36a ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov záznam k vlastníckym právam zapísaným v katastri nehnuteľností je možné vykonať na základe predloženého súdneho rozhodnutia, resp. jeho výrokovej časti.

4. Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 10 Co 3/2020 z 30. apríla 2020 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) prvoinštančné rozhodnutie okresného súdu potvrdil. Krajský súd vo svojom uznesení poukázal na to, že žalobcovia nespochybňovali záver o existencii prekážky rozhodnutej veci, iba tvrdili, že jej dôsledná aplikácia spôsobuje, že nemôžu dosiahnuť zmenu v katastri nehnuteľností. Odvolací súd zdôraznil, že žalobcovia sa podaným návrhom nesnažili zabezpečiť svoje hmotné práva, ale „len“ poprieť práva žalovaných. Odvolací súd uviedol, že žalobcovia môžu ochranu vlastníckeho práva dosiahnuť žalobou o splnenie povinnosti.

5. Proti uzneseniu krajského súdu podali žalobcovia dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), pričom k obojm dovolacím dôvodom uviedli spoločnú argumentáciu. Žalobcovia požadovali, aby sa v ich prípade neaplikoval § 230 CSP, pretože inak nie je možné dosiahnuť účel čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Tvrdili, že zachovanie práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces má prednosť pred absolútnou viazanosťou zákonom.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c) CSP. V odôvodnení napadnutého uznesenia vo vzťahu k namietanému právnomu posúdeniu [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP] dovolací súd poukázal, že dovolanie nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) – n) CSP, medzi ktoré okrem iných patrí aj rozhodnutie o zastavení konania z dôvodu prekážky *res iudicata* či litispendencie.

Vo vzťahu k namietanej vade zmätočnosti najvyšší súd v podstatnom uviedol, že žalobcovia neoznačili žiadne procesné ustanovenie, ktoré by mali príslušné súdy porušiť a na základe ktorého by sa dopustili nesprávneho procesného postupu. Keďže žalobcovia nepopierali existenciu prekážky rozhodnutej veci (iba žiadali, aby na ňu súdy neprihliadali), dovolací súd sa nemohol zaoberať otázkou, či ide v skutočnosti o prekážku konania a ak áno, či ju zakladá i prípadná prejudicialita vyslovená v rozhodnutí vydanom v inom spore. V tejto súvislosti najvyšší súd zdôraznil, že nie je oprávnený preskúmať dovolanie nad rozsah toho, čo sám dovolateľ vymedzil.

Najvyšší súd zároveň v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol, že mu nie je známa žiadna judikatúra, ktorá by nezohľadňovala prekážku rozsúdenej veci alebo v tejto otázke zotrvala

na prednostnej a priamej aplikácii výkladu ústavy a dohovoru pred zákonom. Vo vzťahu k tomuto tvrdeniu dovolací súd poukázal na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 350/2021 z 9. februára 2022.

Pokiaľ žalobcovia vyslovili nesúhlas s tým, ako súdy nižších inštancií interpretovali § 230 v spojení s § 161 ods. 2 CSP, vyčítali im nesprávnu ústavnoprávnu interpretáciu, pričom z obsahového hľadiska ide o námietku nesprávneho právneho posúdenia, ktorá nemôže založiť prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka je presvedčená, že v prípade zastavenia konania z dôvodu prekážky rozhodnutej veci jej bola odopretá ochrana vlastníckeho práva, keďže naďalej ostane vystavená neoprávneným zásahom zo strany žalovaných bez možnosti úspešného bránenia sa konkrétnymi žalobami o splnenie povinnosti, keďže nie je evidovaná na liste vlastníctva.

8. Porušenie označených práv sťažovateľka vníma v postupe najvyššieho súdu, ktorý interpretoval právne predpisy striktno formálne, nevyužívajúc možnosť a potrebu odkloniť sa od doslovného znenia právnej normy z dôvodu dosiahnutia účelu zákona. V ústavnej sťažnosti sťažovateľka uviedla, že sa „nemôže stotožniť s odôvodnením odmietnutia jej dovolania z dôvodu, že namietaná nesprávna aplikácia zásady *res iudicata* súdmi nižšej inštancie v danom konaní nezakladá prípustnosť dovolania podľa ust. § 420 písm. f) CSP, nakoľko sa nejedná o namietanú vadu zmätočnosti, ale o námietku vady nesprávneho právneho posúdenia veci. Sťažovateľka naďalej zastáva názor, že sa jedná o vadu nesprávneho procesného postupu, ktorý jej znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Súdny nižšej inštancie nemali rozhodnúť o zastavení súdneho konania bez realizácie akýchkoľvek iných procesných krokov a postupov len na základe zistenia existencie prekážky *res iudicata*“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie o porušení práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivé konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru), ako aj vlastníckeho práva (čl. 20 ods. 1 ústavy) napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo dovolanie sťažovateľky odmietnuté.

10. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za ktorých splnenia civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom vrátane dovolacích konaní, v ktorých sa (popri všeobecných procesných podmienkach) uplatňujú aj ďalšie osobitné procesné podmienky dovolacieho konania.

11. Ústavný súd, poukazujúc na svoju doterajšiu judikatúru, považuje za potrebné zdôrazniť, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne

do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 496/2022).

12. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti vyjadrila len strohý nesúhlas so závermi najvyššieho súdu.

V nadväznosti na sťažnostnú argumentáciu ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a konštatuje, že najvyšší súd ústavne udržateľným spôsobom vyhodnotil sťažovateľkine námietky. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu obsahuje podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov s ohľadom na obsah sťažovateľkinho dovolania, pre ktoré podané dovolanie vyhodnotil ako procesne neprípustné. Ústavný súd nezistil, že by jeho výklad a závery týkajúce sa prípustnosti dovolania boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

Ústavný súd na tomto mieste považuje za vhodné upriamiť pozornosť sťažovateľky aj na uznesenie krajského súdu, resp. tú jeho časť, v ktorej odvolací súd konštatoval, že sťažovateľke nie je odopieraná súdna ochrana žiadneho jej hmotného práva, keďže sa takej ochrany ani nedomáhala (k tomu bod 11 uznesenia krajského súdu).

13. Ústavnému súdu neprináleží nahrádzať právne názory najvyššieho súdu v otázke prípustnosti dovolania. Vzhľadom na skutkový stav nie sú závery najvyššieho súdu zjavne svojvoľné alebo nelogické, či z iného dôvodu ústavne neudržateľné. Ústavný súd nemá preto dôvod do právomoci najvyššieho súdu v otázke ustálenia prípustnosti dovolania na základe prítomnosti zákonom predpokladaného dovolacieho dôvodu zasahovať.

Ústavný súd uzatvára, že právny názor najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania je vzhľadom na obsah podaného dovolania v sťažovateľkinej veci v napadnutom uznesení zdôvodnený ústavne udržateľným spôsobom. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na § 439 CSP, podľa ktorého je odvolací súd rozsahom dovolania viazaný.

14. Bez potreby opätovného citovania jednotlivých pasáží napadnutého uznesenia ústavný súd konštatuje, že odvolací súd odmietnutie dovolania sťažovateľky primeraným spôsobom odôvodnil, pričom tento jeho záver nemožno považovať za arbitrárny. Ústavný súd pri preskúmaní napadnutého uznesenia nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup dovolacieho súdu, t. j. postup, ktorý by nemal oporu v zákone. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd sa ústavne akceptovateľným spôsobom zaoberal a aj vysporiadal s dovolaním sťažovateľky vo vzťahu k oboj dovolačím dôvodom, pričom závery, ku ktorým dospel, podrobne, jasne a zrozumiteľne vysvetlil.

15. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je tak podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné, a preto ústavnú sťažnosť pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej

republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

16. Nad rámec uvedených záverov považuje ústavný súd za potrebné vyjadriť sa k samotnému záveru o existencii prekážky rozhodnutej veci z dôvodu, že o konkrétnej otázke bolo rozhodnuté prejudiciálne v rámci iného konania. Najvyšší súd v tejto súvislosti poukázal na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 350/2021 z 9. februára 2022, ktorý má potvrdzovať neprelomiteľnosť zásady *res iudicata*. V uvedenom náleze však ústavný súd v bode 29 citoval: „... Naopak, o prekážku právoplatne rozhodnutej veci nejde v prípadoch, ak súd určitú otázku v konaní posúdil prejudiciálne. Prejudiciálna otázka a jej posúdenie nesmú byť nikdy poňaté do výroku súdneho rozhodnutia a keďže výrok súdneho rozhodnutia je jedinou časťou rozsudku, ktorá nadobúda právoplatnosť, prejudiciálne posúdená otázka, ktorá sa prejavuje iba v odôvodnení rozsudku, nemôže tvoriť prekážku právoplatne rozhodnutej veci (porovnaj komentár k § 194; ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 836 – 842.*)“

Z uvedenej citácie vyplýva, že pokiaľ v prípade sťažovateľky bolo vlastnícke právo prejudiciálne posudzované bez toho, aby sa to prejavilo vo výroku súdneho rozhodnutia, nemôže dôjsť k zastaveniu konania z dôvodu rozhodnutej veci. Uvedené však platí pre prípad, že by sa sťažovateľka domáhala určenia vlastníckeho práva, čo sa však v tomto prípade nestalo, keďže sa domáhala „popretia“ vlastníckeho práva žalovaných, a preto ústavný súd rozhodol o odmietnutí ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. augusta 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu